

1 ноември - Ден на
народните будители

Куралк

Списание за социални права и интеграция • Година XXVI • Брой 11 • ноември • 2017 г. • Цена 0.50 лв

ЗАВЪРШИ ПРОЕКТЪТ НА АБУЖЕТ ЗА ПРОБЛЕМИТЕ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ ПО ПРОГРАМА „ЕВРОПА“

Акцент

3 - 9

**АБУЖЕТ ОРГАНИЗИРА ВТОРА И ТРЕТА ДИСКУСИЯ
ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ
ПО ПРОГРАМА «ЕВРОПА»**

ДОБРИТЕ ВЕСТИ ИДВАТ С КУРАЖ

4 - 8

Партньорски инициативи

12-13

АРТ-СЕДЯНКА

14 - 16

СПРАВОЧНИК

17-23

Истински истории

24 - 27

Юбилеи

30 - 33

Здравословно

34 - 35

Любопитно

36 - 39

Паметта на България

40

ПРАЗНИЦИ ПРЕЗ НОЕМВРИ

5 — Архангеловден, Архангелова задушница

14 — Начало на Коледните загвезди

21 — Ден на християнското семейство

24 — Света Екатерина

30 - Андреевден

АБУЖЕТ ОРГАНИЗИРА ВТОРА И ТРЕТА ДИСКУСИЯ ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ ПО ПРОГРАМА „ЕВРОПА“

В клуба на пенсионерите и инвалидите в Курило се състоя втората среща-дискусия с представители на регионалната организация „Света София“ към Съюза на инвалидите в България. Домакин бе районната организация „Приатели“, в която членуват над 300 души от 15 села в района. „Приатели“-те си организират екскурзии, честват заедно национални празници и други годишнини, стремят се да живеят активно, независимо от трудностите, които са техен постоянен спътник.

Инициативата за срещата е на журналистите от АБУЖЕТ, които реализират проекта „Европейска интеграция за уязвими групи софийнци“ по програма Европа на Столична община.

Целта на проекта е да включи и хората с увреждания в общественото обсъждане на българското председателството на Съвета на ЕС през 2018 г. и да предостави компетентна информация за европейските социални политики и инициативи в полза на хората с увреждания.

Д-р Гергана Радойкова, главен асистент в катедра „Политология“ на СУ „Св. Климент Охридски“, представи значението на Председателството на Съвета на ЕС за страната. През първите шест месеца на следващата

Следва на стр. 9

С ХУБАВИ ЕМОЦИИ И ВПЕЧАТЛЕНИЯ МИНА ЛЯТОТО

БЕЛОВЕЦ-

Светломир КИРОВ

В град Борово, Русенска област, се проведе Десетият юбилеен фолклорен фестивал „От Дунав до Балкана“ - 2017. В него взеха участие близо 2000 талантиливи хора от страната, включително и хора с увреждания. Жанровете бяха за индивидуални и групови изпълнения на обработен фолклор, танци и обичаи. В категорията „Хора с увреждания“ фолклорната група за народни песни „Доверие“ към клуба на СИБ в с. Беловец, Кубратска община, бе класиран на трето място и бе награден с бронзов медал, диплом и грамота за участие. Групата от Беловец се представи с народните песни „Тънка Станка“, „Тръгнал ми е млад юнак“ и „Девойче, бело и цървено“.

За хората от същия клуб бе организирана и екскурзия до Търговище, Котел и Жеравна. В Търговище те посетиха историческия музей. В Котел се срещнаха с членове на местния клуб на

СИБ. Посетиха и разгледаха с интерес Пантеона на Георги Сава Раковски, музея на килимите, природонаучния музей и извора на котленската река. Вечерята бе в ресторант „Чевермето“, където се представи танцовата група от Жеравна. Посетени бяха още старата част на Жеравна и къщата-музей на Йордан Йовков. ■

ТРОЯН**Йонета РАДОЕВСКА**

На 18-ти септември ОО на СИБ – Троян организира за своите членове екскурзия до Велико Търново. В клуба на СИБ бяхме посрещнати от любезните домакини Йотка Вълева - председател на ОО на СИБ, Илиян Бояджиев – председател на РО на СИБ и други членове. Почерпиха ни и ни разказаха за дейностите, извършвани в клуба. Разгледахме интересните ръчно изработени изделия в тяхното арт-ателие. Имахме възможността да се насладим на музикалното изпълнение на Илка Банкова, а поетесата Елда Живкова рецитира свои стихове и ни подари две от стихосбирките си за спомен.

После посетихме архитектурно-историческия резерват “Царевец”, музея на възчнените фигури, както и църквата “Св. Четиридесет мъченици”. По време на разходката из старопрестолния град неотлъчно до нас бяха Маринела

Андреева и Йотка Вълева. Благодарение на мобилните телефони и фотоапаратите запечатахме много красиви моменти. Тръгнахме си заредени с положителни емоции и прекрасни впечатления. ■

Пагка ЗЛАТЕВА**ТВЪРДИЦА**

И тази година членовете на клуба на СИБ „Вяра, Надежда и Любов“ отпразнуваха своя празник. Председателят Михаил Свещников представи гостите - зам. кмета на община Твърдица Петко Борисов и младши експерта по културата Надежда Тодорова. Г-н Борисов благодари за поканата и каза: „Днешният ден е един хубав християнски празник. От името на общината желая на всички да сте живи и здрави. Ние винаги се отзоваваме на вашия повик, помагаме ви и занапред ще го правим с каквото можем.“ С историята на светите мъченици София и нейните дъщери Вяра, Надежда и Любов ни запозна Минка Жабова.

Празникът продължи в ресторант – за вкусния обяд благодарим на управителя Красимир Минев. Той винаги се отнася с уважение и внимание към нас. Имаше хубава музика и отлично обслужване. ■

ТВЪРДИЦА

Членовете на клуба на СИБ „Вяра, Надежда, Любов“ с нетърпение очакват всяка екскурзия, организирана от ръководството. Този път те посетиха Дряново, Габрово и Трявна.

Пристигайки в Дряново, веднага се отправихме към красивата сграда на музей „Колю Фичето“. Пред него се извисява скулптурата на изкусния възрожденски майстор. Екскурзоводката ни запозна с живота и творчеството му. С голям интерес разгледахме макетите на сгради, построени от него - катедралния храм „Рождество Богородично“ във Велико Търново, свищовската църква „Св.Троица“, храмът „Св.Св.Константин и Елена“ в Търново, сградата на турския конак във Велико Търново, в който след Освобождението се помещава Учредителното събрание, както и красивия хан на Хаджи Никола също в Търно-

во. Видяхме и макетите на моста на р.Янтра при Бяла, Русенско, на Покрития мост в Ловеч и на каменния мост над р. Росица при Севлиево. Има каменен мост и в Дряново, който също е много красив. В музея видяхме и част от инструментите на майстора и неговия личен печат.

Следващата ни спирка бе Дряновския манастир. Тук са се укривали Васил Левски и Георги Измирлиев. Отрядът на поп Харитон и Бачо Киро превръща манастира в своя крепост по време на Априлското въстание. Тук е построен мавзолей с параклис и костохранилище. Наблизо се намира пещерата „Бачо Киро“.

В Габрово разгледахме Дома на хумора и сатирата.

Сградата на дома е проектирана върху основите на старата кожарска фабрика на братя Калпазови.

Продължихме за Етъра, където видяхме старите български занаяти. Посетихме и Соколския манастир. Там се намира чешмата с няколко чучура, построена от майстор Колю Фичето.

Отправихме се и към Трявна. Успяхме да видим часовниковата кула, старата църква и Славейковото училище.

Доволни от всичко видяно и преживяно се върнахме в Твърдица. Благодарим за хубавата екскурзия и на шофьора Стойчо Георгиев. ■

Любомир КУЗЕВ**ДОЛНА БАНЯ**

Сдружението на хората с увреждания «Венетица» в Долна баня с председател инж. Светла Стоименова взе участие в проведения в края на септември Първи международен Арт и джаз фестивал в най-новото село в страната - Свети Спас - в подножието на Рила планина.

Членовете подредиха красив щанд в градината на хотел «Природа» край откритата сцена, където в два поредни дни се изяха десетки индивидуални изпълнители, състави, групи и оркестри от страната и чужбина. Инвалидите се представиха предимно с плетиво, а шатрата бе аранжирана и с красиви

снимки и шаржове от живота на долнобанската организация. Председателката на общинския съвет в Долна баня Лиляна Драганова и общинската съветничка Петя Янева разгледаха с интерес щанда на сдружението и поздравиха членовете му и си, направиха с тях снимка за спомен. ■

Община Долна баня получи дарение на нов противопожарен автомобил, както и лекарства и помощни средства за инвалиди и болни хора от Германия. Дарението стана възможно благодарение на съдействието на Регионалната дирекция „Противопожарна безопасност и защита на населението“ - Софийска област с директор комисар Пламен Зашев. На връчването присъстваха кметът на община Долна баня Владимир Джамбазов, председателката на общинския съвет в рилския град Лиляна Драганова, общински съветници и гости. ■

СЕЛАНОВЦИ**Веселка ПЕТКОВА**

Клубът на хората с увреждания „Надежда – Селановци 2014» - община Оряхово, област Враца с председател Павлина Беленска и гости от с. Остров на 17.09.2017 г. отпразнуваха своя рожден ден и 50-та годишнина на семействата Гергана и Илия Андрееви, Цеца и Светлин Станкулови. ■

ИСПЕРИХ

Ангел НИКОЛОВ

По покана на хората от клуба на СИБ „Вяра“ в Исперих, в града на хана гостуваха 50 души от клуб „Хинап“ в Балчик с председател Димка Малева. Идеята за тази приятна среща беше на Вичка Минева и Тодор Денев от Исперих. Гостите бяха сърдечно посрещнати в новия клуб на пенсионерите с хубава питка и сладки. После те разгледаха Тракийската царска гробница край село Свещари, мемориала на убитите воители от 1912 – 1945 г. от различни етноси от Исперихска община, посетиха и символа на града – паметника на Хан Аспарух. За двата паметника им разказа местен журналист, който изпълни и стихотворението

на местната поетеса Петя Йорданова „Хан Аспарух“. В задушевна и сърдечна обстановка премина срещата на домакини и гости в ресторант „Здравец. Гостите поканиха гостоприемните си домакини в близко време да върнат визитата. ■

АБОНАМЕНТНАТА КАМПАНИЯ ЗА СПИСАНИЕ КУРАЖ ЗА 2018 Г. КАТАЛОЖЕН НОМЕР 1410. ЦЕНА – 6 ЛВ.

Ако желаете да се абонирате само за първото тримесечие на 2018 г., можете да го направите пак **до 15 декември 2017 г.** Само за второто тримесечие на 2018 г. или за месеците от април до края на годината **срокът за абониране е от 1 до 15 март 2018 г.** Само за третото тримесечие на 2018 г. или за месеците от юли до края на годината **срокът за абониране е от 1 до 15 юни 2018 г.**

Каталожният номер на списанието ще го има в каталозите на Български пощи само през месеците, в които се извършва абонамент.

АБУЖЕТ ОРГАНИЗИРА...

Продължение от стр. 3

година България не само ще участва във вземането на важни решения, свързани с бъдещето на Съвета, но и ще направлява този процес. Според д-р Радойкова не това е най-важното, първостепенни са резултатите от тези решения.

Необичайно бе представянето на втория лектор – Александър Иванов. Той от рождение е глухоням. Никога през живота си не е чувал звук, говор, музика. Но може да разговаря по всякакви теми. „Тайната“ е, че той ползва жестомимичния език. За да разбира и да бъде разбран, е необходим преводач. Александър е съосновател и заместник-председател на фондация „Заслушай се“. Той и съмишлениците му са

насочили усилията си за „равен достъп“ на всички граждани. Също така разработват или участват в разработването на различни програми, за да се справят с проблемите, пред които са изправени. Например

разработват програма за видеожестов превод. Някой говори, друг го следи, гледайки жестовете му на екрана на мобилния си телефон. Сред целите им е създаването на кол-център, чрез който жестът ще се превръща в писмен текст.

Партньор на АБУЖЕТ по изпълнение на проекта „Европейска интеграция за уязвими групи софиянци“, освен Регионалната организация „Света София“ към Съюза на инвалидите в България, е и район „Младост“. Регионалната организация „Света София“ към СИБ обединява над две хиляди души със зрителни, слухови, опорно-двигателни увреждания на територията на София и околните кметства. В състава ѝ са 32 клуба на хора с увреждания.

АБУЖЕТ ОРГАНИЗИРА...

София, 13 октомври 2017 - в Рударци в заседателната зала на едноименния хотел се проведе последната от трите срещи-дискусии с представители на Регионалната организация „Св. София“ към СИБ

Символичен домакин бе журналистическата асоциация АБУЖЕТ. Още при откриването на срещата водещата Милена Димитрова обяви, че журналистите не могат да решават проблемите на хората, но могат да им дадат гласност, да ги направят публични и по този начин да предизвикат реакция на отговорните институции.

Юристът Пламен Абровски, който пет години е работил в Представителството на България в Брюксел и отлично познава процесите на работа и на взимане на решения в европейските институции, представи подробна информация за същността и важността на Председателството на Съвета на ЕС за страната, която ще бъде негов домакин през първите шест месеца на 2018 година. Той даде много интересни примери за работата на Председателството. В един от тях оприличи заседанията на министрите като игра на покер. Хората зад определен играч знаят картите му и предполагат какви залози ще направи, но хората пред него не разполагат с тази информация...

След неговата лекция последваха много въпроси от присъстващите, които с основание ги вълнуват: от една страна намалелите грижи на държавата към тях, от друга страна – проблемите, с които всеки ден се сблъскват по домовете си. Жена с 35 години стаж и две висши образования, която получава 250 лева пенсия, резюмира казуса с „щастливите брюкселски кокошки“ по следния начин: „Предпочитам аз да съм щастлива, а кокошката да е нещастна“, коментирайки недостатъчните средства за нормален живот.

Пламен Абровски обясни част от проблемите с факта, че ние сме се присъединили към ЕС доста време след като той е бил създаден и е изградил собствени правила, защитаващи интересите на членовете си. И всеки желаещ да се присъедини трябва да се съгласи с тези правила и да се съобразява с тях. Например по болния за нас въпрос за тютюна, ЕС има твърдо решение да не субсидира тютюна и изделията му, защото те тровят и пушачите и хората около тях...

Последваха много въпроси, свързани и с отглеждането на домашни животни – въпроси от всекидневното на присъстващите. Пламен

- ▶ Абровски с чувство за хумор отговори, давайки примери от практиката на различни държави. Той даде пример от свинеферма в Дания, която е много модерна и печеливша, но не е собственост на крупен бизнесмен, нито на държавата, а е собственост на хората от близкото селище, които са се обединили в своеобразен кооператив. И те са имали проблеми, но са ги решили с предприемчивост и собствен труд.

Особено интересно за хората с увреждания беше представянето на доц. Морис Гринберг. Той е преподавател по когнитивни науки в НБУ, председател на фондация «АСИСТ - помагачи технологии». Доц. Гринберг координира дейността на фондацията по една много сериозна, революционна в световен мащаб разработка. Целта е хората с тежки физически увреждания (деца и възрастни), които вече работят със системи за помощ чрез компютър, да повишат ефективността на използване им и по този начин да имат по-голяма възможност за развитие и себerealизация. Той де-

м о н с т р и р а възможностите на новите технологии с редица примери. Като как може да се управляват процеси, или да се полз-

ва компютър само с поглед. Със задържане на погледа или с мигване се натиска определен клавиш. Така може да се пуска телевизор или осветлението в стаята. Може да се пише текст, да се изпращат съобщения, да се комуникира чрез скайп... Масовото използване на новите технологии е довело до рязко намаляване на цената на тези устройства и на програмите за работа с тях. Доц. Гринберг акцентира, че е важно хората с тежки физически увреждания, които са приковани към инвалидни колички, отрано да започнат да използват новите помагачи технологии, за да не се губят цели етапи от живота им.

Проектът „ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ ЗА УЯЗВИМИ ГРУПИ СОФИЯНЦИ“ се изпълнява с финансовата подкрепа на Столична община-Програма Европа 2017

Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от АБУЖЕТ - Българска асоциация на журналистите и писателите по туризма и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Столична община, Програма Европа. ■

В ТЪРГОВИЩЕ - ПРАЗНИК ЗА 25-ТАТА ГОДИШНИНА НА БАЛИЗ

Екатерина ХРИСТОВА

Повече от 200 балона полетяха в небето над Търговище, по повод 25-тата годишнинана Българска асоциация за лица с интелектуални затруднения (БАЛИЗ). Празникът се проведе под мотото „Да влезем в обувките на хората с увреждания“ на 27 септември. Той бе открит от председателя на сдружение „Закрила, обич и вяра“ в града Диана Маринова. По нейни думи, за съжаление, броят на хората с интелектуални затруднения расте всяка година. А по статистика 7% от населението на всяка една страна по света спада към тази група. От Сдружението в Търговище казаха, че подпомагат хората с интелектуални затруднения с парични помощи. През 2006 г. те са били 66, а сега са 388, като всяка година се раждат все повече деца с увреждания.

Сред официалните гости на празника в Търговище бяха об-

ластният управител Митко Стайков, кметът Дарин Димитров и неговият екип. Тук бе и Мария Методиева от Управителния съвет на БАЛИЗ – България. Всички те подчертаха тезата, че само с обединени усилия между институциите, би се постигнало добро ниво на управление на социалните услуги. Идеята на събитието бе

да се даде шанс на хората с увреждания да бъдат с нас, до нас и сред нас. Затова и алята пред Д р а м а т и ч - ния театър бе изпъстрена

на с песни, танци и забавни игри. Своите умения показаха деца и възрастни потребители на различни институции, които пряко работят с хората с интелектуални затруднения. Малки и големи рисуваха на асфалт, редиха пъзели, пяха и танцуваха заедно. ■

ВИСОКО ОЦЕНЕНИ

От втори до шести октомври Калинка Ковачева и Ваня Ницова от териториалната организация на сляпо-глухите Добрич участваха в световна конференция в Пловдив на тема: „Виж тишината, за да чуеш светлината“. Форумът бе организиран по повод 20-годишнината от създаването на Националната асоциация на сляпо-глухите в България. В конференцията взеха участие представители както от нашата страна, така и от чужбина - Норвегия, Италия, Холандия, Хърватия и Русия. В дните на форума се дискутираха различни теми, касаещи живота на хората с двойно сензорно увреждане. Представен бе опитът на чуждестранните гости, обсъдиха се варианти на държавна подкрепа, етикети на комуникация със сляпо-глух човек, схеми на социална асистенция и интерпретация. Бяха планирани и часове за практикум по представен модел

за общуване.

Председателката на добричката организация Калинка Ковачева бе удостоена с юбилеен медал за особени заслуги. Тя е в Управителния съвет на Националната асоциация от самото ѝ създаване. Ръководи спортен клуб „Устрем“, учреден през 2004 г., както и поетичен клуб „Вдъхновение“ към Асоциацията, сформирани през 2005 г. Отделно добричката организация бе отличена с плакет за отлична работа. Асистентката на Калинка Ковачева Петя Митева получи сребърна значка за безупречното ѝ деловодство.

„Щастливи сме от това признание. За нас означава, че усилията ни са признати и нашият труд високо оценен. Ние винаги сме в подкрепа на нуждаещите се, защото знаем, че пътят е труден, но връщане няма. Длъжни сме да вървим напред и само напред!“ – каза Калинка Ковачева. ■

ДАРИК

СПЕЦИАЛИСТИ В СВЕТОВНИЯ ДЕН НА ЗРЕНИЕТО: ДЪРЖАВАТА ТРЯБВА ДА ИНВЕСТИРА В ЕФЕКТИВЕН СКРИНИНГ ЗА ГЛАУКОМА

с ясни предскринингови критерии. Такъв скрининг три пъти повишава откриваемостта на заболяването, отколкото масовият, в който се преглеждат всички. Инвестициите в подобна програма ще намалят не само броя на хората, които всяка година губят зрението си, а и финансовата тежест за държавата. Около това становище се обединиха в Световния ден на зрението специалисти, ангажирани в борбата с глаукомата. Заболяването е основна причина за необратима слепота в света. Ефективността на кампанията бе отчетена от проф. д-р Генка Петрова от фармацевтичния факултет на Медицинския университет. „Реализиран е много висок процент на откриваемост от медицинска гледна точка. Затова държавата трябва да инвестира в скрининг, но при ясни критерии“, посочи тя. ■

ГОСТУВА НИ РОСИЦА ТОМОВА

Авторката е издала една малка книжка с есета преди много години, когато е била твърде млада, затова е учудваща мъдростта в тези редове! Макар че темите са от известни по-известни, дискутирани, употребявани за какво ли не! Но Росица е намерила своята трактовка - неочаквана, искрена и много човешка - в скромното си издание, наречено РАЗМИСЛИ.

ЛУДИЯТ, ВЛЮБЕНИЯТ И ПОЕТЪТ СА ВЪПЛЪТЕНО ВЪОБРАЖЕНИЕ

Реалност и въображение, истина и неистина. Въображението се характеризира все с положителна нагласа. Под въображение хората обикновено разбират вживяването в измислен, но прекрасен свят, което ражда вдъхновение за дела. За черното въображение и лудост в случая не говорим.

Лудият, влюбеният, поетът наистина живеят в свой измислен свят, не рядко различаващ се значително от реалния. Самата тяхна същност е отрицание на злото и фалша, съпътстващи земния път. По отрицанието на реалното се отличават от нелудите, невлюбените, непоетите, т.е. от болшинството хора, смятащи себе си за трезвомислещи.

Същността на проблема, който ни занимава, не се осмисля единствено от стремежа за откъсване от реалното. Може би по-важно е желанието да избягаш от грозното, за да виждаш само хубавото и прекрасното, да забравиш лицемерието, защото те вълнува откровението, да не мислиш за злото, защото би желал да правиш само добрини.

С други думи да отречеш и забравиш половината свят, тъй като другата му половина е толкова прекрасна и сега по някакъв начин тя е привлякла твоето внимание или ти си се отъждествил с нея, следователно трябва и да си достоен за нея.

С такова настроение и разбиране за света, който не е тъй положителен, както биха желали нашите герои - "лудият", влюбеният и поетът, човек загърбва злото и с най-голяма страст се устремява към доброто. Тази смела до безразсъдство и смайваща с жертвоготовността си черта трезвомислещите понякога не осъзнават. А те - "лудият", влюбеният и поетът са по своему въплъщение на въображението.

ТЕРОРИЗМЪТ- МИНАЛО, НАСТОЯЩЕ И БЪДЕЩЕ

Не на страха, не на ужаса! Песни, плакати, картини, но какво се случи? Дойде 11 септември, дойде мащабно действащият тероризъм като «новото зло», «новата чума» за човечеството. Атаките срещу САЩ са чудовищни по начина, по който бяха извършени. Хиляди невинни жертви, различни по възраст и народност, хиляди разбити сърца, унищожаване на вярата, любовта...

Какъв е този тероризъм? Той се извърши с определена стратегия, без чувство за отговорност, състрадание, извърши се с цинизъм и желание за болка и разруха. Извършителите - безумни самоубийци, изпълнени със злост, сляпа вяра, отричащи правото на живот на другия.

Войната срещу тероризма трябва да започне с премахването на причините, които са го породили. Нужно е мъдро, справедливо преосмисляне на днешния световен ред, докато не се е превърнал в световно безредие и неизлечима болест.

Този световен ред изисква преговори между силните и слабите, демократичните и недемократичните за промяна във взаимоотношенията на хората от всички краища на Земята. Защо? Защото намесата на сектите, предателството и богохулството витае сред нас и се мъчи да ни внуши, че да умреш като герой в битката за премахването на някого със средствата на ужаса е «велико дело», което Всевишният ще възнагради.

Ще има ли край това човекоизяждане и унищожаване на онова, което мъдростта, дарбата, трудолюбието, амбицията е сътворила и създала като ценностно богатство? Не, докато не стигнем желаното съвършенство, когато ще можем да се обединим, да си простим, да се обичаме без значение на пол, религия или народност.

Нима обаче има право някой да посяга, да разбива, да разрушава? Нима Христовите послания няма да осветят най-последния живот и да го превърнат в онзи вълшебен миг, който да ни отведе до желания и мечтан бряг?

Вярвам в триумфа на Правдата. Нали и вие вярвате?

ПОСЛЕСЛОВ: Тези есета са издадени в малка скромна книжка през 2003 година... Като че ли в тях има и невероятно прозрение! ■

ТРЪГНАЛ КОС

Тръгнал кос
с дълъг нос
през гората
гол и бос.
Тупнал с крак -
так-так-так,
като същ юнак.

Ходил, ходил,
па се спрял,
три кола мухи изял,
тупнал с крак,
тръгнал пак -
бре-бре, че юнак!

Хвана Меца два щуреца, вдигна лапа -
ще ги лапа. Хвърлиха се два щуреца, счу-
ниха й два мъдреца, пипнаха я за мъже-
ца, па извикаха ловеца - да й дере със три
ножа дебелията мечка кожа.

Той одра я, не се мая, па им рече най-
накрая:

- Мога ли да ви предложа и на вас по мал-
ко кожа от любезната госпожа?

- Молим да ни извините! - му отвърна-
ха щурците. - Вий на нея я върнете, че и
трябва зиме, лете.

И послуша ги ловеца,
върна кожата на Меца и
завчас я тя облече, и закле
се, и зарече да не хапва месо
вече, да се храни със трев-
ица, да се пои със водица.

НАД ЛЮЛКАТА

Седнала в градина
под дърво Калина,
румена девойка
чудна песнопойка,
седнала, запяла,
люлка залюляла:
"Нани, братче, на-ни,
Сънчо пак те кани,
Сънчо ще ти прати
кончета крилати,
свилена юздица,
пъстра колесница -
гост да му отидеш,
чудо да си видиш:
цял палат джуджета
с гугли и звънчета."

ХРАБРИТЕ ЩУРЦИ

Асен Разцветников
започва да пише
стихове още като
ученик. За първи
път печата в сп.
„Българан“ под
псевдонима Анри.
Активен сътрудник
на левия печат – сп.
„Червен смях“, „Мла-
деж“, „Работниче-
ски вестник“ и др.
Причисляван е към
един от най-ярките
представители на
„септемврийската
литература“ заед-
но с Гео Милев, Ангел
Каралийчев, Никола
Фурнаджиев.

През 30-те години
насочва повечето
си усилия към
творчеството за
деца, резултат от
което са множество
книги с гатанки,
стихотворения и
приказки.

ВЕСТИ ОТ МТСП

**ЗА ПЪРВИ ПЪТ В БЪЛГАРИЯ -
модел за предоставяне на интегрирани
здравно-социални услуги за възрастни хора и
хора с хронични заболявания в домашна среда**

За момента в област Враца са създадени четири центъра „Домашни грижи“, но се предвижда проектът да бъде надграден и такива центрове да бъдат изградени и в областите Монтана и Видин - това заяви министърът на труда и социалната политика Бисер Петков във Враца, където посети един от четирите центъра „Домашни грижи“ и се запозна отблизо с организацията на работа на модела за комплексно предоставяне на здравни грижи и социални услуги по проекта „Домашни грижи за независим и достоен живот“.

Проектът се реализира от Български червен кръст съвместно с МТСП и МЗ, подкрепен от Българо-швейцарската програма за сътрудничество. Той стартира през януари 2012 г., а срокът за изпълнение бе до юни 2017 г. Със средствата от проекта вече са изградени 4 центъра „Домашни грижи“ в общините Оряхово, Враца, Бяла Слатина и Криводол, които в момента имат 407 потребители и в тях работят общо 50 медицински сестри и домашни помощници. Бенефициенти са възрастни хора над 65 години с хронични заболявания и хора с трайни увреждания. След приключване на проекта четирите центъра продължават своята дейност с пълен капацитет, благодарение на осигурени донорски средства от БЧК чрез Швейцарски червен кръст до април 2018 г.

„От видяното в центъра става ясно, че пътят за развитие на политиките за възрастните хора е именно чрез интегрирана здравно-социална услуга, тъй като освен от домашна грижа, те се нуждаят и от квалифицирана медицинска помощ“, посочи министърът. Той допълни, че това е действително един успешен и ефективен модел, който ще има своето продължение и надграждане чрез изпълнението на следващия проект на БЧК и разширяването му в областите Монтана и Видин с иновативни услуги за възрастни хора и хора с хронични заболявания. Очаква се новият проект да стартира в началото на 2018 г., финансирането му е осигурено по линия на норвежки механизъм като МТСП и МЗ отново са партньори в него.

Като по-далечна перспектива министър Петков посочи, че в рамките на подготвяния план за изпълнение на Националната

► стратегия за дългосрочна грижа, едно от направленията е именно развитието на интегрирани здравно-социални услуги като възможност за превенция на институционализацията на възрастните хора. Планът за изпълнението на стратегията трябва да бъде приет от Министерски съвет до края на годината и от 2018 г. реално да започне прилагането на комплекс от мерки за деинституционализация на грижата за възрастните хора.

„Разчитаме на средства по Оперативна програма „Региони в растеж“, за да можем да изпълним първия пакет от мерки, който ще бъде заложен в този план за действие до 2021 г. Той е свързан със закриване на до 10 специализирани институции за възрастни хора, главно хора с умствена изостаналост, и извеждането им в социални услуги в общността от резидентен тип, така че те да получават по-качествена грижа и да имат възможности за по-достоеен живот“, каза министър Петков.

МТСП работи и по нов Закон за социалните услуги, който ще обхване цялата широка гама от социални услуги. В момента се водят разговори с Министерство на финансите от следващата година услугите „личен асистент“, „социален асистент“ и „домашен помощник“, които досега се финансираха по схема „Независим живот“ от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, да се поемат от държавата. За целта в държавния бюджет за следващата година трябва да бъдат предвидени 80 млн. лв. ■

ЗАМ.-МИНИСТЪР НА МТСП СУЛТАНКА ПЕТРОВА ПОСЕТИ ТЪРГОВИЩЕ

Екатерина ХРИСТОВА

По време на визитата си д-р Петрова проведе срещи с областния управител Митко Стайков, с кмета на община Търговище Дарин Димитров, с директора на дирекция „Социално подпомагане“ Пламен Петров и началниците на отделения, занимаващи се с въпросите за хора с увреждания и социални помощи, както и с началника на отдел „Закрила на детето“. Тя коментира с областния управител въпроси, свързани с нивото на безработица в областта, особено сред младите хора, както и про-

блемите с работната ръка. След това д-р Петрова отговори и на питання на граждани, които бяха дошли за среща с нея, за да поставят въпроси по актуални за тях теми.

По време на срещата с началник-отделите от „Социално подпомагане“ пред заместник-министъра на труда и социалната политика са били поставени въпроси относно заплащането на социалните работници, нарушенията в сектора и недостига на средства. ►

► Търговище бе поредна спирка от обиколката на заместник-министър Султанка Петрова в редица областни центрове. Наскоро тя ръководи регионален форум и работни срещи, посветени на демографските проблеми в Северо-западна България.

Д-р Султанка Петрова е категорична, че разговорите с представители на администрацията и местната власт са изключително полезни, защото дават насока за водената от МТСП политика за съответния регион. А гражданите, които по време на срещите поставят пред нея личните си проблеми, свързани и със социалното подпомагане, и с обезлюдяването, и с липсата на работа също очертават част от спецификата на съответния район.

Целта на работните срещи е да се обсъдят най-подходящите форми на взаимодействие и партньорство в социалната сфера, да се чуят проблемите на място, както и визия и конкретни идеи за повишаване на жизненото равнище на населението и мерки за разрешаване на демографската криза в региона.

Заместник-министър Петрова и нейният екип се надяват да бъдат споделени предложения, инициативи и препоръки, които да залегнат в разработваната от Министерство на труда и социалната политика „Регионална демографска стратегия“, чиято цел е в най-близко бъдеще (2020г.) да се получат видими резултати за подобряване на неблагоприятните демографски тенденции страната. ■

Заместник-министърът на труда и социалната политика

РОСИЦА ДИМИТРОВА участва в

РАБОТНА СРЕЩА В БЕРЛИН,

на която бяха обсъдени прилагането на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и въпросите, свързани с предстоящата реформа на експертизата на работоспособността в България

Значението, което българското правителство отдава на политиките за хората с увреждания, е ясно заявено и е сред приоритетите, които България ще изведе на преден план по време на предстоящото Председателство на Съвета на Европейския съюз през първата половина на 2018 г., каза зам.-министър Димитрова по време на изказването си на форума. Министерството на труда и социалната политика винаги е работило и ще продължи да работи в тясно сътрудничество с неправителствените организации, социалните партньори и институциите по въпросите на интеграцията на хората с увреждания и социалното ►

РАБОТНА СРЕЩА В БЕРЛИН...

подпомагане. За нас ролята на социалния диалог е основна, тъй като в България той е съществен компонент при разработването на политиките на министерството в социалната сфера, добави зам.-министър Димитрова. По време на конференцията директорът на дирекция „Трудово право“ в МТСП Калина Петкова представи предизвикателствата пред реформата на експертизата на работоспособността. Елеонора Пачеджиева, директор на дирекция „Политики за хората с увреждания“, направи изказване по темата за прилагането на Конвенцията за правата на хората с увреждания. Конференцията в Берлин е последното събитие от двугодишната работна програма между МТСП и Федералното министерство на труда и социалните въпроси на Германия. По време на предходните три срещи бяха обсъдени теми, свързани със заетостта на неравнопоставените групи на пазара на труда, законодателството в областта на трудовите отношения, политиките за осигуряване на подобри възможности за достоен и самостоятелен живот на възрастните хора и хората с увреждания. ■

276 000 лева ще бъдат инвестирани в закупуването на медицинска апаратура в МБАЛ „Д-р Стамен Илиев” АД, по трансграничен проект Монтана - Пирот

Иван ДИМИТРОВ

Проект на община Монтана по Програмата за трансгранично сътрудничество „България-Сърбия“ ще работи за подобряване на условията и качеството на здравеопазването, за обучения по семейно планиране, детско и майчино здравеопазване, изграждане на родителски умения и за здравословен начин на живот в двете гранични общини Монтана и Пирот.

От сръбска страна партньор е Центърът за социални дейности – Пирот. Общата стойност на проекта с продължителност 18 месеца е 457 000 евро, като всяка страна получава по близо 500 000 лева.

Първата част от медицинската апаратура вече е доставена в областната болница. По проекта се предвиждат обучения по семейно планиране, детско и майчино здравеопазване, изграждане на родителски умения и за здравословен начин на живот. До момента са проведени 12 семинара, на които са обучени и сертифицирани 125 медиатори по проекта. Предстои обучение на 30 млади лекари от Монтана.

Д-р Тодоров благодари на кмета Живков за отличното сътрудничество и за подкрепата на община Монтана за най-голямата болница в Северозапада. ■

Анета ДИЛОВСКА**Пею ПЕЕВ****КОНСУЛТАЦИЯ**

I. На основание постъпилите заявления в РО на СИБ и планираните средства от АХУ за целеви помощи на трудноподвижни хора, които се нуждаят от придружител през 2017 г. ще бъдат изплащани по чл. 53 от ППЗИХУ на правоимащ човек с увреждания, подал в определения срок необходимите документи за часове за придружаване - 10 часа по 5 лв., което прави 50 лв. Тъй като целевата помощ ще се изплаща с пощенски запис с такса 1.35 лв., чистата сума за получаване остава 48.65 лв.

II. Започнаха обсъжданията в Работната група, създадена със заповед № РД – 02 –112 от 20.07.2017 г. на министъра на здравеопазването, относно промените в модела и методиката на медицинската експертиза на лицата с увреждания. В предложената за обсъждане Концепция за нов модел на дейността на медицинската експертиза на гражданите с увреждания почти липсват емпиричен материал и статистически данни, което навежда на мисълта за изпреварващ ход на политическа поръчка извън реалните условия на българското здравеопазване. Проектът за Концепция не отчита скритата и незаявена увреденост на гражданите, които избягват процедурата на освидетелстване

и преосвидетелстване поради многобройни бюрократични пречки и обществени настроения срещу лицата с увреждания, издигнати в ранг на държавна политика и морална норма. Осигурителните системи се приспособяват за работа според наличните осигурителни и бюджетни сметки, като принципът за възмездност е почти забравен от осигурителните институции и техните апологети. В прав текст, това означава да се признават толкова инвалидни пенсии (разбирай “хора с увреждания”), с колкото свободни парични средства разполага НОИ. В проекта за концепция съществуват екзотични предложения, като хората с увреждания, работещи на 6 часов работен ден да нямат право на инвалидна пенсия, а работещите на 3-6 часов работен ден да получават половин пенсия. Пълна пенсия да получават само неработещите или работещите извън трудови правоотношения хора с увреждания (предложенията са на работодателски организации). Против такова становище се застъпва неправителственият сектор на хората с увреждания, включително СИБ, както и експерти от органите на медицинската експертиза, едно от

които предлагаме на вниманието на читателите.

“Реформата в ТЕЛК върви в грешна посока – заяви д-р Боряна Холевич – председател на ТЕЛК в София във вестник “III-та възраст”, бр. 39/2017 г. Последното предложение на управляващите е, след като минат през медицински комисии, болните с увреждания да се явяват на втора комисия към НОИ. Вторите комисии ще работят въз основа на документите, издадени в рамките на медицинската експертиза и ще решават кои ще получават и кои не инвалидна пенсия и кой ще бъде насочен да си търси подходяща работа.

Съгласна съм, че вместо да се отпускат минимални пенсии за хората с увреждания, те трябва да бъдат интегрирани в обществото. Интеграцията, обаче, означава осигуряване на специализирано обучение за придобиване на специфични умения, осигуряване на достъпна среда и комфорт, и най-вече осигуряване на приспособени работни места, съобразени със специфичните увреждания. Отнемането на инвалидните пенсии, преди да бъдат изпълнени тези условия, може да се нарече само с една дума – геноцид.”

III. Датата на инвалидизация се определя едновременно с установяването на процента загубена

КОНСУЛТАЦИЯ

работоспособност (вид и степен на увреждане) въз основа на наличната медицинска документация, трудовия маршрут и здравословното състояние на лицето (чл. 65, ал.1 и 2 от Наредба за медицинската експертиза на работоспособността – ДВ бр.47/2005 г.). От посоченото правило изключения се допускат, когато лицето е било във временна нетрудоспособност и тя е преминала непосредствено в инвалидност. В тези случаи за дата на инвалидизиране се приема денят, в който е прекратено изплащането на парично обезщетение по болнични листи. Ако лицето вследствие на заболяване (увреждане) е трудоустроено на работа с по-ниска квалификация, за датата на инвалидизиране се приема датата на преминаване на лицето на тази работа. Този факт се установява от наличната документация – медицинска и за трудов стаж. В случаите, когато лицето работи или се намира в платен (неплатен) отпуск, за дата на инвалидизиране се приема датата на освидетелстване на лицето от ТЕЛК. Датата на инвалидизиране може да бъде по-късна от освидетелстването само когато лицето е било в отпуск по болест и се е явило за освидетелстване преди изтичането му. Нова дата на инвалидизиране се определя на работещите инвалиди, на които при

следващото преосвидетелстване е посочен по-висок процент загубена работоспособност, поради влошаване на здравословното им състояние, което не позволява да работят при същите условия на труд, към които са се приспособили. Новата дата на инвалидизация в експертното решение на лицата, които имат лична или наследствена пенсия на основата на загубена работоспособност и са поискали друг вид пенсия – от

датата на която е установена загубената или намалената работоспособност, ако заболяването или увреждането дават основание за друг вид пенсия.

Възможни са и други случаи в които не е бил установен процент загубена работоспособност, когато работоспособността е била възстановена, а впоследствие здравословното състояние на лицето се е влошило и т.н.

Заместник-министърът на МТСП Зорница Русинова и заместник-кметът на Столична община Албена Атанасова подписаха договор по Оперативна програма «Развитие на човешките ресурси» за финансиране на проекта «НОУ-ХАУ ЗА МОНИТОРИНГ НА КАЧЕСТВОТО НА СОЦИАЛНИТЕ УСЛУГИ В СТОЛИЧНА ОБЩИНА»

Проектът е на стойност 200 000 лева и ще се реализира в партньорство с холандската фондация «Де Пасарел». По него се предвижда да се въведе специфична система за мониторинг на качеството на всички социални услуги на територията на Столична община. Целта е да се стимулира организационното и професионалното развитие на доставчиците на социални услуги в София, за да могат да предлагат по-ефективни услуги, съобразени с потребностите на нуждаещите се. С този проект ще можем да използваме опита от Холандия, както и да споделим нашия опит с холандските партньори от «Де Пасарел», коментира зам.-министър Русинова. В момента в България има регистрирани около 2400 доставчици на социални услуги, като има почти цялостно покритие за всички видове услуги на територията на цялата страна, допълни тя. Голямото предизвикателство пред нас е как да направим тези услуги по-качествени и ефективни за потребителите и от гледна точка на използването на държавния ресурс за тяхното финансиране, каза Русинова. Това е поредната стъпка за привличане на чужд опит, за да можем да гарантираме по-добро качество на услугите за възрастните хора и хората с увреждания, коментира зам.-кметът на София Албена Атанасова. ■

ИВЕТБРОЕНИЦА

БРОЕНИЦА НА ЩАСТИЕТО

КНИГА С ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

Мариана ЕКЛЕСИЯ

В разгара на лято 2017 се появи гореща книжка. Неголяма, искрена, нежна и необходима. Написана е от майка, чието момиченце в ранна детска възраст е проявило симптоми на епилепсия. Заболяването е доказано чрез медицински изследвания и продължава години. Така малката Мила и нейните родители застават пред въпросите: откъде дойде тази нечакана болест, при кого отива, може ли да се излекува; колко хора и в каква възраст страдат от нея, трябва ли да разкриваме болестта сред близки и в обществото...?

Достойнството на книгата „Броеница на щастието“ не е само от проникновеното слово на авторката Ивет Лолова. Ивет е филолог, професионален журналист, майка. Не, съпруга, майка, дъщеря не са професия - това е призвание и дълг за цял живот: да се грижиш за някого, да го обичаш предано, за да му помагаш. Броеницата на Ивет е съставена от разнообразни мъниста: въздишки, страх, щастие, самота, надежда, воля... В тази първа своя книга, издадена от издателство Scalino, авторката разкрива съкровени изповеди от преживявания с дъщеря си Мила в „Неразделни“:

„Мила припада. Припадам и аз.

Пие хапчета. Пия и аз. Пъхат я в тунела за ЯМР.

Влизам в него и аз. Опаковат главата ѝ в кабели.

Омотават и моята.

Удря си главата. Удрям и моята.

Образува се синьо-зелена цигина. Подува се и моето чело.

Изследват я невролози, психолози, логопеди, педагози.

Проучват и мен. Трепери. Треперя и аз.

Бърка таблицата за умножение. Забравям я и аз.

Не може да чете гладко до трети клас. Започвам да сричам и аз.

Пак припада. Докато спи нощем, докато спи следобед.

► *Вика „мамо“. Понякога я чувам, друг път – не. Не съм винаги до нея. Тя преживява поредния припадък сама.*

Едно момиченце почти на седем години, с тегло 21 кг и ръст 110 см, със сенки под очите, хлътнали бузи и безцветна кожа, се учи да припада и да идва на себе си, да пада и да става, да живее. С нея се учи и аз.“

Целта на изповедите, изтичали от сърцето на Ивет, не е само да ни просълзи с преданата майчина любов.

В част Трета тя предлага интервюта с отговори на въпроси за болестта от компетентни специалисти в областта на неврологията, психологията и по-конкретно в епилептологията. От интервюто с Веска Събева, Председател на Асоциацията на родители с деца с епилепсия, разбираме, че в България има 75 000 души с епилепсия, от тях над 30 000 са деца с това заболяване. Но според статистиката те са около 26 000, което говори, че голяма част от родителите крият от обществото заболяването на децата си. Защо? Защото се срамуват. Разбира се, че болните с хронични заболявания нямат пряка вина за своето състояние, но те се притесняват от него, а също и от въздействието, което ненадейният припадък оказва върху околните непознати свидетели...

От интервюто с доц. д-р Росен Калпачки, невролог и специалист епилептолог, научаваме подробни медицински сведения за това какво представлява болестта, как се диагностицира, как се лекува, каква е ролята на болния в лечението, може ли човек да се излекува напълно от епилепсия? Сред множеството варианти за периодика и продължителност на лечението, щастливият отговор на специалиста е Да!

От интервюто с клиничния психолог Екатерина Стайкова разбираме, че както при други заболявания, понякога болният и болестта се сливат незабележимо, съжителстват заедно, така че трябва взаимно да се приемат. Коя от двете страни е по-силна, изпълнимо ли е желанието на човека с хронично заболяване да бъде здрав на сто процента? Отговорът е непостоянен. Понякога болестта е по-силна от физическото ни тяло, което не може да се съпротивлява; понякога волята, устремът и силата побеждават натрапливата безпомощност. Авторката се интересува дали болестта е наследствена или придобита. Ако човек има в рода си някой с тежко заболяване, трябва ли да сподели с близки или трябва да го прикрие.

В „Броеница на щастието“ Ивет Лолова задава актуални въпроси и за отношението на обществото към хората с увреждания, по-конкретно при болни от епилепсия. За съжаление отговорът на нейния въпрос е, че възпитанието на нашето общество се намира все още в Средновековието, когато се е считало, че хората с епилепсия са обсебени от дявола, а някои малокултурни вярват, че болестта е заразна и се страхуват да общуват с епилептици. В такива случаи авторката на книгата признава:

„Всекидневието тече почти по старому. Мила ходеше на училище, татко ►

БРОЕНИЦА НА ЩАСТИЕТО

й – на работа, аз не работех, за да бъда до нея. Водех я на изследвания и на прегледи. Тя ме водеше на кино, на сладкарница и в парка. Заедно учехме, рисувахме, четяхме приказки, гледахме филми, карахме колело, правехме палачинки. Казвахме си една на друга: Прегърни ме! Заедно сме. Това е достатъчно."

Докато четох „Броеница на щастието“ си мислех, че едва ли съществува човек, винаги здрав на сто процента. Във всеки от нас има по един неочакван припадък, по няколко невидими рани в тялото, по един непонятен страх от събитие, което ни предстои; дузина предчувствия и страхове от болка, мъка, отхвърляне, сътресение. Тогава и така започват въпросите: Защо е така? Защо с мен? Докога? Доколко? Какво ще стане по-нататък? Ох, защо не мога повече?... И докато се питаме за тези неща, забравяме да забележим, че до нас винаги, неизменно свети щастието, което ни отговаря: „Потърпи и не бързай! Искаш пълна радост, а си щастлив и с малко, защото аз съм до теб."

Когато имаме физическа болка, ние забравяме, че няма безкрайно, незаглъхващо страдание, което сетивата ни да не могат да понесат. Няма и постоянна, нестихваща мъка, която да не премине в утеха, а в следващ миг – във веселие и наслада. Няма самота, която да не бъде победена от подадена ръка на приятел и любим човек. Тъй както няма зло, по-трайно и по-силно от победата на любовта, която постоянно лети край нас и ни носи в крилата си, докато дишаме.

За сведение на читателите ще кажа, че малката Мила вече е студентка и знае, че бъдещето я очаква с разкриване на нейните таланти.

А по-нататък? Приказка ще ви разкажа по-късно. ■

ЧУХМЕ СЕ С ДЯДО ГЕОРГИ...

Чухме се с дядо Георги, за да помислим как да отбележим Деня на металурга - 5 ноември. Не сме били металурзи, но сме писали за тях във вестника на Кремиковци. А Георги снимаше и снимаше и правеше чудеса със своя фотоапарат! И нас, в редакцията ни снимаше, без да разберем и ни правеше невероятни изложби – за да имаме сега за какво да тъжим...

Не защото ни е минала младостта, не защото сме се разпилили и вече само на погребения се виждаме... Но е тъжна старостта ни. Макар че много кремиковчани взеха тлъсти пенсии – като дядо Георги, например. Само че към кремиковската си пенсия той добави и инвалидна... За десетките години в металургията се плаща с

► разбити кости, с диабет и какво ли не още! Затова сега той едва куцука из двора си в селото, в което си купи една къщурка. За да имало къде децата и внуците му да ходят по празници на чист въздух и риболов, да си хапват чисти плодове и зеленчуци от градината му. Само че единият му син, барабар с цялото си семейство, бил вече на Запад, там била и жена му на Георги. И казали, че няма да се върнат в България. Другият му син се готвел да отлети на Изток. И сигурно няма да се върне в България. Не искат да чуят за къщичката на село. Така и апартаментът му в София ще запустее...

Но Георги все още има хъс да се майтапи и то с тъжните ни старини... Че намерил неотдавна в интернет един доклад на авторитетна европейска институция, в който се казвало, че българите живеели твърде дълго след пенсионирането си! Ти да видиш! Снещо да сме по-по-най от европейските пенсионери! В това число, разбира се, влизат и дядо Георги, и още хиляди инвалидизирани като него българи. Защо ли

някой нашенски експерт от

НОИ не вземе да направи една дисертация по темата, за да предложи на тази европейска авторитетна институция модела за оцеляване на българските пенсионери и инвалиди! А може би вече някой го е сторил и затова се въртят всякакви абсурдни идеи за спасение на пенсионния фонд в България !!!

Некада подкажем и нещичко от идеите на дядо Георги – с негово съгласие, естествено! Като се уверил, че няма да има кой да го погребее, че няма да има кой да погребее още десетки и стотици български пенсионери и инвалиди, чиито близки отдавна са се спасили някъде по света, той предлага ►

ЧУХМЕ СЕ...

следното: да разведат този контингент по горите, да сложат на всеки червена жилетка и да поканят ловците - наши и от чужбина - за обстрел. Вместо да се хаби дивечът! А за себе си дядо Георги е поръчал друго. Да го хвърлят в близкия язовир - цял живот той лови и яде риба, нека тогава пък рибите да го хапнат! Имам идея! Така казва 5-годишната ми внучка - и аз родих една идея. Да ни събере

дядо Георги нас, пенсионерите и инвалидизираниите от Кремиковци в своята къщичка на село - може пък да довършим покрива, стаите да оправим и да си заживеем заедно както някога в „Кремиковски металург“. И да си спомняме за времената, когато пак бяхме недоволни, но млади. И не знаехме какво ни очаква!

А след нас къщичката на дядо Георги ще бъде разграбена. Както и...Познайте! ■

**Бивш журналист в
Кремиковски металург**

МОИТЕ СЪСЕДИ, МОЯТА СИЛА

Цанка ОДАЖИЙСКА

Красива е моята ул. „Втора“. Сама я кръстих улица „Цветарска“ и защо ли? На нея живеем възрастни хора, а те всичките са любители на разнообразните видове цветни насаждения, които красят и ухаят от ранна пролет до късна есен. Ето, пред Димитранкината полянка греят като слънца стръкове невен. Следва къщата на главната

специалистка в кметството Татяна Николаева. Тя живее във Велико Търново, но с любов се грижи за бащиният си дом, където на улицата са засадени рози и саксии с цветя и всеки обед ги полива и обгрижва. А сандъчетата с красивите цветя и петунии, закачени на лозницата на братята Христо и Костадин Данови събират погледите на минаващите. Баща им почина, но сигурно се радва на работливите си синове, които отлично поддържат къщата. Цяла градинка пред дома си е направило ▶

► 83 годишно семейство Стефка и Ради Стефанови и вечер съседите се събират на пейката на раздумка и се радват на разнообразието на цветните лехички. Пред портичката се е навела, подпирайки се на проходилката най-възрастната ми съседка Величка и скуби тревички и се радва на малкото цветя, защото и е трудно да се грижи за тях. Над мене са най-младите ми съседи Анна и Илия Стефанови, които всяка Коледа красят пътя с две светещи елхички. Последна е Иринка Колчакова, която е с разклатено здраве, но заедно с дъщеря си Ема е разнообразила двора си не само с цветя, но и насаждения от лимони.

Защо са опората ми тези мои съседи? Наближават вече две години от внезапната смърт на любимия ми съпруг Петър Одажийски. Лято е и е сезонът в който искаме да сложим в бурканите зеленчуците, които сме отгледали в градините. И аз, варейки 5 буркана с домати и изваждайки ги от тенджерата трябваше да излея врящата вода и да заредя още пет. Спънах се и се залях. Цялото ми дясно бедро и ръцете ми до лактите бяха обгорени. Лекувах се в къщи почти един месец. И пак моите съседки ме посетиха и ми повдигнаха духа. Те знаеха, че съм „мъжко момиче“, но все пак тяхната загриженост и топлота ме трогнаха до сълзи.

Първа дойде уредничката в клуба ни Дианка Георгиева. Последваха я Стефка Стефанова и Димитранка Драганова, която имаше рожден ден и ми донесе сладкиши, картопки, конфитюр от сливи. Стефка ме зарадва с домати и краставички, а баба Величка ми е изпратила бисквитки. Иринка ми изпрати пресни яйца. Младата ми съседка Анна, която я имам като дъщеря ежедневно ме посещава с малкото ми приятелче кученцето Дори. Носи ми домати, пържени кюфтенца и ми пазарува, ако имам нужда от нещо. Вече почти ми заздравяваха раните. Най-топло съчувствие получих от пощальонката Розка Костова. Тя ежедневно ми носеше вестниците и ми разказваше новини от клуба. А аз не забравях задачите си като председател. Успях да организирам пътуването им до с. Балван за празника „Баницата-днес и утре“ и до местността „Ксилифор“ за туристическия събор по случай 6 септември – Денят на Съединението.

Благодарна съм на председателя на НЧ „Пробуда-1925“ Георги Горчев и на зам. председателя на КПИ „Здравец“ Николай Минев, които се погрижиха за транспорта. Това са добрите хора, мои приятели, които не оставиха членовете на дружеството да скучаят.

А аз благодаря на моите съседи, които със своето внимание повдигнаха духа ми и намалиха болката от сполетялото ме нещастие и на ОО на СИБ - Габрово, които ме подкрепиха морално. ■

ДОСТОЙНА ЗА РЕКОРДИТЕ НА ГИНЕС!!!

Андрей СТАЙКОВ

На 11 август българска радиоводеща навърши доста изненадващо за повечето от нас една кръгла годишнина! Преди 10 години пред талантливата журналистка от в. „Втора младост“ Надежда Чехомска тя се заканва, че ѝ се иска да работи поне докато стане на 80. И мечтата ѝ се сбъдва! Нещо повече дори. От четири седмици започна отброяването вече и на нейното девето десетилетие. И тя продължава ентузиастично да си радиожурналисткува. Не ни е известно друг неин колега в България, а също и в Европа, да работи на тази твърде достолепна възраст. Ти-ви водещи - дълголетници у нас колкото щеш. Веднага се сещам за енциклопедичния Драган Тенев, колоритния Юлиан Вучков, неподражаемия Петко Бочаров... Но радиоводещ дълголетник сякаш липсва... Няма да се учудя, ако забележителното професионално дълголетие на Мира Попова намери място в „Рекордите на Гинес“. А вероятно, въпреки всеизвестната му скромност, моята героиня е силно обсебен от рекордърски пориви...

Тя завършва българска филология в Софийския университет в далечната 1960-та. И от есента на същата година за кратко учителства по разпределение в селскостопанския

он Радев, Фани Мутафова, Драган Тенев, Желю Желев, Исак Паси, Кирил Василев, Живко Сталев и много други наши

техникум на екзотичното градче Стралджа. През следващата година е назначена за библиотекар на българския Харвард су, чийто служител е само седем години. Там Мира вижда съвсем отблизо такива знаменитости като Симе-

големи творци. Но след това, за голямо съжаление, е инвалидизирана и пенсионирана поради силно отслабналото ѝ зрение. Около четири години работи като журналист на свободна практика. Сътрудничи успешно на БНР и на пе-

► риодични печатни издания от София и Перник.

През 1972 г. постъпва на работа в сп. „Зари“ и цели 20 години неуморно редакторства и съчинителства за неговата благодатна аудитория. Много

често пише по два-три текста за даден брой, поради което й се налага да използва псевдонимите Христина Петрова, Петър

Христов, Ирина Стефанова ...По същото време нейни текстове се публикуват и в списанията „Здраве“ и „Жената днес“.

От февруари 1993 г. хубавият ѝ и свежарски глас звучи две години по радио FM+. А от 8 февруари 1995 г. Мира Попова започва да води седмичното едночасово предаване „Тези мънички минути“ на радиото на Софийския университет „Алма матер“. За тези 22 години и половина, гостите в нейното знаково предаване са стотици! И най-често те са хора с увреждания. Поети, писатели, композитори, диригенти, хористи, научни работници, журналисти, радиособственици, дисково-

деци, учители, общественици, менаджери, бизнесмени, масажисти, студенти, ученици, даже и чужденци. Или пък лица, работещи за хората със сензорни, психични и физически дефицити, министри, за-

местник-министри, народни представители, експерти, председатели на сдружения, директори на рехабилитационни

центрове и културни институции-работещ за хората с увреждания. Аудиторията на предаването „Тези мънички минути“, българска и чуждестранна, има възможността да научи, че въпреки уврежданията си, тези хора са добри ученици се и компетентни професионалисти, полезни за себе си, за своите семейства, за обществото.

Знайно е, че за ти-ви-водещите визията има изключително значение. А при радиоводещия характеристиките на гласа са особено важни. Те го представят пред радиослушателя. Гласът на Мира е топъл, енергичен, оптимистичен и излъчващ някакво лъчезарие. Наскоро национал-

► ДОСТОЙНА ЗА ...

но известният д-р Иван Янев-си признал, че я смятал за не по-възрастна от 40 години. Изглежда гласът показва оная възраст, на която се чувства неговият носител...

И нещо, което силно ме е впечатлявало. Минути след като е приключила срещата с поредния си гост, тя започва усилено да върти телефоните, уговаряйки следващия си радиопартньор. И за всеки случай почти винаги си има резервни сценарии, ако гостът ѝ в последния момент е възпрепятстван да дойде в студиото. Да, макар и много рядко, имало е и такива случаи, споделя с мен г-жа Попова. И тогава с Божията помощ и нейната изобретателност се спасява положението. Но никога досега през тези 24 години и половина, не е имало провалено предаване, декларира с явна гордост моята събеседница.

И нещо, на което трудно намирам отговор. Защо Мира Попова не откликна на световното движение „Всеки зрително повреден – автор на книга!“. Не се изкуши и не последва заразителния пример на десетките си съсъдбеници. Нейната дружка от „Зари“ Таня Йовева от раз сътвори две книжки от текстове, поместени в разни медии. Театроведът Йордан Георгиев, радиоводец, в нейната

медия, тозчас превърна своите интервюта с артисти, режисьори, драматурзи в две книги „Без маски“. Та нима и нейните стотици радиоинтервюта не можеха ли да се преобразят в 5-6 не съвсем тънки книги! А

нейните над две хиляди страници в сп. „Зари“ биха могли да станат най-малко поне още два - три фолианта...

Някои от нас познаваме Мира и като активна общественичка. Тя е може би най-енергичният - почти като Владо Радулов - член на ръководството на Секцията на слепите интелектуалци с ресор културно-просветна дейност. Незабравимите ни срещи с Елисавета Багряна, Николай Хайтов, Йордан Радичков, проф. Кирил Василев, Григор Вачков, д-р Леон Леви и много други български дейци на културата и науката дължим на нея. При разработване на някои нормативни документи, регламентиращи грижите за хората с увреждания, тя взема активно участие с

конкретни идеи и формулировки. Например, Мира има определени заслуги за правото на слепите на самостоятелна стая. Работещите в Централата на ССБ я помним и като организатор за отпразнуването на рождени дни и на бурни танцови забави в качеството си на дългогодишен член на Бюрото на учреденската ССБ-ейска организация. Избрана е и за член на софийския районен съвет на ССБ. И почти две десетилетия оглавява комисията за подбор на говорещи книги към неговата централа. Затова съвсем заслужено председателят на софийската организация на ССБ Асен Алтънов ѝ връчи перфектно съставен поздравителен адрес, в който се подчертава нейният журналистически професионализъм, изброяват се нейните обществени роли и приноси. Поздравителният адрес е придружен и от Почетния знак на ССБ за особени заслуги. Разбира се, изисканият г-н Алтънов, член на УС на ССБ и чаровният съюзен финансистн Роза Янчева и

другите ѝ гости вдигнаха на здравица за «виновницата» за тържествения обяд. Постъпи и изключително уместното предложение - надали на шега !- Мира занаяпред вече всяка година да организира подобни празнични купони и то в същия състав...

Ето още няколко биографични данни за нея. Родена е в елховското село Воден. Смята се, че неговите първи жители са преселници от Охрид. Тя е първото дете на семейство Стефо и Ирина Попови. Второто им дете е Иванка, стариши научен сътрудник в Института по физиология на растенията в БАН. След завършване на основното си образование в своето родно село Мира продължава обучението си в елховската гимназия, където е училищна гордост и председател на Учома.

И накрая, малко на патерича, да поздравим юбилярката, да ѝ пожелаем добро здраве, дълголетие и творческо ново десетилетие! И непременно попадане в „Рекордите на Гинес“!!! ■

Мира, ти ни даваш кураж да продължаваме, въпреки годините, въпреки болестите, въпреки всичко! Благодарим ти и ти пожелаваме усмивката да грее все така красиво на лицето ти още много години !

Кураж

КОСТЕНЕЦ, ДОЛНА БАНЯ, МОМИН ПРОХОД, ПЧЕЛИН ...

Михо ЧЕРВЕНКОВ

Продължение от бр. 10

Щедра е природата в Костенско-Долнобанската котловина. Едно от най-големите ѝ богатства са многобройните топли и лековити минерални извори. Наредени са като огърлица в тази красива долина, наричана от великия Вазов и от мъдрия Михайловски «кът от рая». Да, земята ни дава частица от богатството на недрата си - животворна енергия за здраве, сила и младост. Водите на Костенския водопад се спускат гороломно сред скалите в дълбокия и ледено студен вир, а на два метра до него, пак в скалите, извира горещ, лековит минерален извор - малко природно чудо. Отвесните скали, почернели от времето, са покрити със здравец. Гледката е неповторима. Лековитите бани във Вили Костенец са на 2 км от с. Костенец, на 9 км от гр. Костенец и на 835 метра надморска височина. Повечето пътешественици и учени именуват село Костенец Костенец баня и споменават за намиращата се в него баня с топла и лековита вода. Словенецът Венедикт Курипешич, описвайки своето пътуване през България в 1530 г., съобщава: «В сряда, на 4 януари, вървахме от Белово през две клисури и после през една дъбова гора към един топъл извор (Топлитц), на-

речен Костаница Баня (Костанитца Вана), където ношувахме». Турският географ Хаджи Калфа, минал през Костенец през XVII в., пише: «Той е голям градец. Наблизо се намират два топли извора, където са изградени каменни бани». Малко по-късно бележитият турски пътешественик Евлия Челеби, също посетил Костенец, го нарича стар владишки град, а «банята е с едно малко, но хубаво кубе. Сребърните монети в тази вода пожълтяват и стават като златни». За името на селото упоменава ли Изповод, вероятно Спасова вода, т.е. Божия вода, тъй като там имало «божия» минерална вода. В едно от първите си посещения в Костенец, когато още няма баня, Иван Вазов споделя: «Чух, че една европейска компания искала да я вземе под концесия. Дай боже. Инак е щета и жал такова природно съкровище да остая неоценено и непознато». Местните хора сами запретват ръкави. Образуван е инициативен комитет, заема се и общината, събрани са 7000 лева и през 1895 г. е построена солидна баня в близост до водопада. В сп. «Родина» от 1901 г. четем: «Буйният белоструен водопад гордо се спуска от канарата. Венец на всички хубости е топлата минерална баня. Помещението ѝ е доста добра постройка с две отделения с басейни - мъжко и женско, три

► тоалетни станции и едно коридорче, предназначено да служи и като бюфет. А нашата компания се служи както трябва. Пъстра като майски букет: и чиновници, и доктори, и писатели, и търговци, и мъже, и жени, па и деца колкото щеш.» Още си спомням в петъчни, съботни и неделни дни на тумби жени с деца отиваха на баня и след час-два се връщат със светнали от доволство очи, със зачервени лица и сякаш с пречистени души. Направен е каптаж. Дебитът на водата е 600 л/мин. и 47 градуса по Целзий. Тя е слабо минерализирана, хидрокарбонатна, сулфатнонатриева, леко флуорна с малко количество радон. Помага при заболявания на опорно-двигателния апарат, на периферната нервна система и гинекологични, но също така хронични заболявания на дихателните пътища, функционални разстройства на нервната система, състояние на възстановяване след боледуване. През 1962 г. бе вдигната голяма балнеолечебница с обзаведени бани за подводен масаж, физиотерапия, парафинолечение, кабинет за лечебна физкултура и масаж, клинична лаборатория. Построени бяха поредица от нови, съвременни почивни станции, венец на които е красивият почивен дом «Констанция» с 300 легла, който сега е с нова балнеолечебна база, големи възможности за отдых и почивка и работи с Националния осигурителен институт. Има и други, нови балнеохотели, спа хотели и къщи за гости. В землището на гр. Долна баня, на 8 км от гр. Костенец и на 650 ме-

тра надморска височина, има две групи топли извори. Градът е балнеолечебен и климатичен курорт. Старите извори, където са баните, са в рамките на града и са свързани с предание. Било е около 1700 година. В имот на костенските чорбаджии Хаджи Радослав и Хаджи Спас при работа, близо до запустелия минерален извор, било намерено имане - жълтици. Смятало се, че те са курбан и са предназначени за тая вода и затова направили с тях баня. И още - Хаджи Радослав поправил Пей мост в с. Костенец, каменния мост и моста при часовника (саата) в Долна баня, а Хаджи Спас направил моста на р. Марица, известен и досега като Спасов мост, в центъра на град Костенец.

При изкопните работи разкрили основи от стари строежи. С ремонти, подобрения и разширения банята съществува и сега, около нея възниква и селището. Минералната вода с дебит 135 л/мин. и температура 62 градуса по Целзий се използва при заболявания на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система, жлъчно-чернодробни, гинекологични и гастроинтестинални заболявания.

ЛЕКАРИ СЪЖИВИХА ОТХАПАН ОТ ПЕКИНЕЗ ПРЪСТ

Нена БИВОЛАРСКА

Светкавична реакция и виртуозно направена операция спасиха пръста на панагюрка, отхапан от собствения ѝ домашен любимец – женски пекинез. Макар че бил откъснат напълно до самата длан, часове след инцидента пръстът бил възстановен на мястото си със свързани кости, сухожилия, кръвоносни съдове и нерви, а два дни по-късно пациентката вече усещала как пулсира кръвта в него, разказа тя.

Сложната интервенция е извършена от ортопеда д-р Мартин Тошев в панагюрската МБАЛ „Уни Хоспитал“, поясни говорителят на лечебното заведение Владислав Прелезов. Реимплантацията на откъснатия пръст е успешна, като за това роля е изиграло и адекватното поведение на пациентката, която е постъпила в болницата буквално минути след злополуката. Но медици знаят, че операциите за възстановяване на откъснат крайник или част от него са сложни и стях могат да се справят само най-добрите специалисти. Голяма част от късмета на панагюрката е, че е попаднала при такъв медик.

Д-р Тошев вероятно е виждал в практиката си какво ли не, но когато научил как е откъснат пръстът на пациентката, се ококорил от изненада – учудил се как е възможно куче с габарити по-скоро като на котарак и също толкова малка наглед уста да направи такава голяма беля. Сигурно сте единствената в цял свят с отхапан цял пръст, то от пекинез, смаяно коментирал той.

Пострадалата е Георгица Георгиева Гарноева от Панагюрище. Силна по дух жена, която представя куриозната история така, както човек по принцип би говорил за комедия, но не и за подобна кървава – буквално! – история.

„Имам три кученца – пекинези, едно мъжко и две женски – те са сестрички, разказва пациентката. Отглеждам ги от съвсем мънички, от 40-дневна възраст и никога не са създавали проблеми. Онзи ден както винаги си ги нахраних и тръгнах към външната чешма у дома да си ►

- измия ръцете. В този момент двете сестри се сбиха, може би защото едната има малко кутренце. Посегнах да ги разтърва, но те явно са приели ръката ми като трети участник в женския бой. В суматохата дори не разбрах коя от двете ми отгризна безименния пръст на дясната ръка. Беше изтръгнат изцяло, до кокалчето!“

Възрастната жена веднага се обадила на близки, които я закарали в болница само 15 минути след инцидента. Пътъом Георгица притискала безжизнения откъснат пръст към откритата рана на дланта, за да намали кървенето и пораженията по самия него. В Спешно отделение действали като по учебник. Възможно най-бързо й направили всички изследвания и я подготвили за операция, която, по спомен на Гарноева, продължила около половин час. На втория ден след това пострадалата започнала отново да чувства пръста си и пулсирането на кръвта в него. Смятам, че вече е добре, с нотка оптимизъм в погледа отбелязва панагюрката.

На въпроса каква ще бъде съдбата на виновните женски пекинези стопанката без колебания отговаря: „Те са ми галени и ще си ги оставя да си ги гледам. Простила съм им прегрешението!“

Заради „човекоядския“ им пристъп възрастната жена се простила със 108 лева. Толкова струвала иглата, имплантирана за стабилизиране на пришития на мястото си пръст, а Здравната каса, както знаем, не поема разходите за импланти дори на редовно осигуряващите се пациенти.

С нова нотка оптимизъм Гарноева уверява, че и въкъщи ще се справя временно без дясната си ръка, защото може да си служи също толкова добре и с лявата за всичко. Не е левичарка, но се принудила да стане при предишна много по-тежка травма и повече от година престой в гипс и превръзки на пострадалия и сега крайник, на който това се пада четвърта операция. През 2006 година, когато все още работела в хавлиената фабрика, панагюрката буквално смяляла ръката си между два мощни вала на машина, наричана „скробвачка“. Когато след трудовата злополука работничката успяла да издърпа ръката си, от нея бел останал само скелет с изпотрошени кости. След три високоспециализирани хирургически интервенции в специализираната клиника по ортопедия в Горна баня първо били възстановени те. После се наложили и пластики – присаждане на сухожилие от петата на дланта, за да се нормализират движенията на трите най-активни пръста – палеца, показалеца и средния. След тях ръката била съвсем пълноценна. Такава ще бъде и след съживяването на откъснатия сега безименен пръст, убедена е панагюрката.

„Късметлийка съм!“, с усмивка подчертава тя на края на разговора, след което припомня да изкажем от нейно име специални благодарности на целия медицински екип, който ѝ е помогнал в поредния труден момент. ■

КРЪСТОСЛОВИЦА

ВОДОРРАВНО: 1. Роман от Дико Фучеджиев. 6. Приспособления за пързалане по сняг. 9. Военен сановник в старата българска конница. 10. Вътрешната част на ухото. 12. Артистичното име Аспарух Лешников. 13. Натрупване на водниста течност межд тъканите /мн.ч./ 14. Стихотворение от Д.Полянов. 15. Марка крем за бръснене. 16. Град в Югоизт. Нигерия. 17. Град в Япония, остров Хоншу. 18. Органическо вещество от групата витамин В. 19. Град в Архангелска област на РСФСР. 20. Река във Франция, приток на Изер. 22. Град в Еквадор. 24. Наклон, склон. 26. Град в Корея, пристанище на Японско море. 27. Дълбока медна паница. 29. Наш шахматист, международен майстор. 30. Марка унгарски автобуси. 33. Род папагали. 34. Деец на револ. работническо движение в България /1911-1942/. 35. Град в Чувашка АССР. 36. Река в Чехия. 38. Руски невропатолог /1928-2005/. 39. Съвкупност от всичко, което съществува. 40. Голям морски рак. 42. Град в Латвия. 43. Немски писател /1889-1979/- "Война". 44. Способност на човека да определи разстоянието на око, без измрвателни прибори. 46. Съвненска артистка, народен артист. 47. Телефонно повикване. 49. Френски композитор /1892-1955/- "Антигона" 50. Част от световния океан. 52. Река в Ирландия. 53. Село в Старозагорски окръг. 55. Обшит отвор за копче. 57. Земна площ, обрасла с дървета. 59. Стара марка български радиоапарати. 60. Копринена покривка на антиминс /мн.ч./ 63. Град във Франция. 64. Хибрит от кобила и магарешки жребец /мн.ч./ 66. Наш музикален деец и композитор /1886-1969/. 67. Река в Африка. 68. Великани, гиганти.

ОТВЕСНО: 1. Архитектурен и декоративен стил от времето на Людовик XV. 2. Тайно общество е престъпни цели. 3. Хижа на Витоша. 4. Тегло на опаковка. 5. Гигантска жаба. 6. Наш окръжен град. 7. Големи плавателни съдове. 8. Двете имена на наша драматична артистка /1910-1990/. 11. Турски държавен, политически и военен деец, осно-

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БР. 10

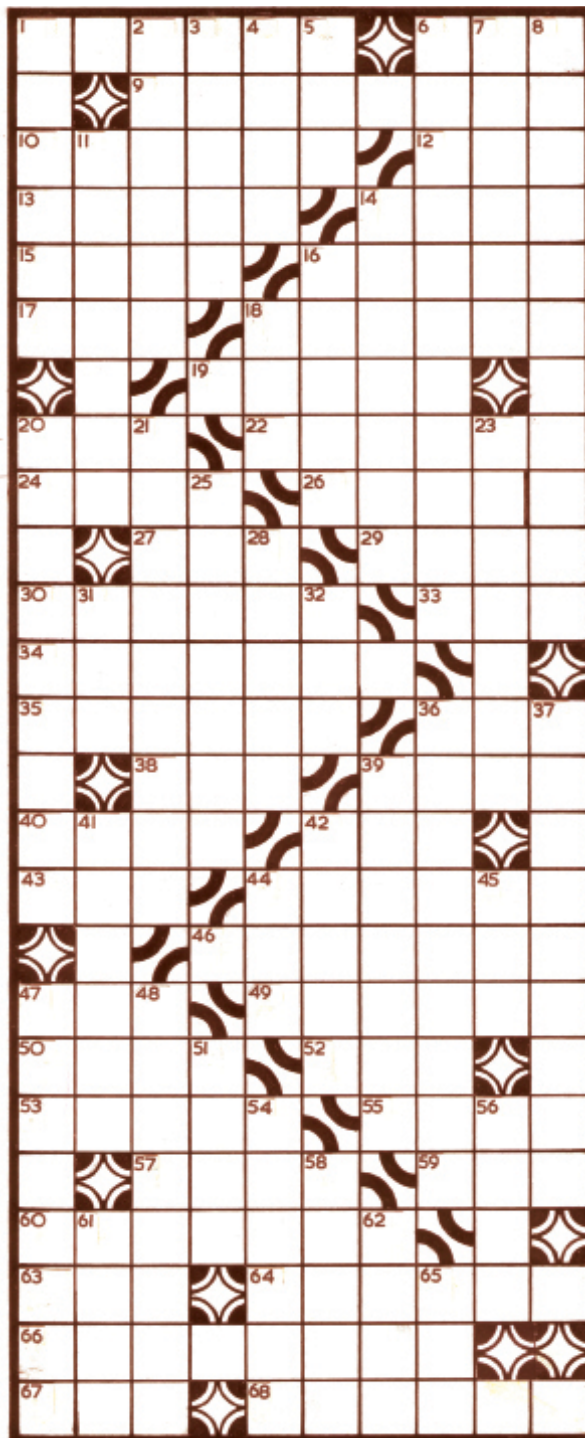
ВОДЮРАВНО: 1. Билон. 5. Динар. 9. Ера. 10. Ирина. 12. Ли (Софус). 13. Стана. 14. Об. 15. Варна. 16. Вал. 17. Аладаг. 19. Теза. 20. Арат. 21. Лири. 22. Скат. 23. Бекаси. 25. Тек. 26. Сонет. 27. Ай. 28. Безир. 29. То. 30. Талон. 31. Роб. 32. Етилен. 34. Пара. 35. Раван. 36. Пал. 37. "Ила". 38. Амонити.

ОТВЕСНО: 1. Белга. 2. Ири. 3. Ла. 4. Нитрат. 5. Дина. 6. Ина. 7. „На“. 8. Рубла. 11. Ранг. 13. Садат (Ануар). 14. Оазис. 15. Варак. 16. Берат. 18. Лакей. 19. Тикер. 21. Ленин. 22. Статери. 23. Бозон. 24. Изобари. 26. Селена. 28. Бала. 29. «Тор». 30. Тива. 31. Рали. 33. Тал (Михаил). 34. Пан. 36. По.

Съставил Иван МАНЧЕВ

- вател и пръв президент на турската република / ок.1881. 1038/1938/. 14. Хижа в Осоговска планина. 16. Град в Югоизт. Франция. 18. Героиня на Вики Баум. 20. Уред за исмукване на въздух, прах и подобни. 21. Вид кораб, който се състои от две корита, свързани с обща платформа. 23. Дейна сила у човек, способност за работа. 25. Вид студена супа. 28. Правоверен мохамеданин. 31. Право дърво, заострено на единия край. 32. Река в Португалия. 36. Град в Русенски окръг. 37. Река, ляв приток на Струма. 39. Нещо, което хората помнят. 41. Река в Зап. Тайланд. 42. Народни певци в Казахстан. 44. Град в Судан. 45. Холандски шахматист /1901-1981/. 47. Просто фабрично памучно платно. 48. Първообраз на произведение на изкуството или на документ. 51. Бозайник от сем. хищници. 54. Приятен мирис, благоухание. 56. Възпаление на ириса. 58. Крайният отвор на дебелото черво /мн.ч./. 61. Плоска летва със сантиметрови деления за нивелация /мн.ч./. 62. Безправен човек в древна Спарта. 65. Оперета от Ф.Лехар. ■

декември

ПАМЕТА НА БЪЛГАРИЯ

•7. - 135 г. от
рождението
на Георги
Райчев
– български
писател и
драматург
(1882–1947);

•7. - 80 г. от смъртта на
Антон Страшимиров –
български прозаик
и драматург (1872–1937);

•18. - 165 г. от рождението на
ген. Данаил Николаев –
български военен деец
(1852–1942);

•26. - 50 г. от смъртта на Чудомир
(Димитър Христов Чорбаджийски)
– български писател - хуморист
(1890–1967).